

Suositus 21/2023
Ehdotus A 1942/UHN
Käsittelijä Kestävä Pohjola -valiokunta

Pohjoismaiset kansainvälisen ympäristörikollisuuden vastaiset panostukset (A 1942/UHN)

Kestävä Pohjola -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto merkitsee tiedoksi vastauksen suositukseen 21/2023 ja odottaa *poliittista dialogia* pohjoismaisista kansainvälisen ympäristörikollisuuden vastaisista panostuksista.

Taustaa

Suosituksen sanamuoto on seuraava:

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

at että helpotetaan ja koordinoidaan rikoksantorjunnassa tehtävää pohjoismaista yhteistyötä kansainvälisen ympäristörikollisuuden alalla.

Pohjoismaiden hallitusten vastaus

Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat äskettäin päättäneet tarkistetusta ympäristörikosdirektiivistä. Siinä kuvataan EU:n ympäristölainsäädännön vakavimmat rikkomukset ja yhtenäistetään kyseisten rikosten alimmat enimmäisrangaistukset. Näin ollen jäsenvaltioihin saadaan yhteinen näkemys siitä, millaiset teot on kriminalisoitava ja mikä on näistä rikoksista annettava ankarin rangaistus, mikä tulee helpottamaan jäsenmaiden yhteistyötä rajat ylittävän ympäristörikollisuuden osalta. Direktiivi sisältää myös määräyksiä, joiden mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että ympäristörikoksia torjuvilla viranomaisilla on riittävästi resursseja ja käytettävissä soveltuvia pakkokeinoja. Tämän odotetaan helpottavan rikoksantorjuntatoimia koskevaa yhteistyötä kansainvälisen ympäristörikollisuuden osalta.

Sosiaalisesti kestävä yhteiskunta tarkoittaa sitä, että kansalaiset tuntevat olonsa turvalliseksi ja yhteiskunnan häiriönsietokyky eriasteista vakavaa rikollisuutta kohtaan on vankalla pohjalla. Pohjoismaiden ministerineuvoston Ruotsin puheenjohtajakaudella keskitytään tämän vuoksi erityisesti yhteistyöhön sekä erityyppisiä rikoksia koskevan

tiedon- ja kokemustenvaihtoon. Työtä voidaan kehittää parhaan mahdollisen tiedon pohjalta jakamalla tietoja ja kokemuksia siitä, miten vakavaa rikollisuutta voidaan estää ja käsitellä. Yksi esimerkki on laitton jätteenkäsittely, johon liittyy suuren taloudellisen hyödyn mahdollisuudet ja pieni kiinnijäämisen riski. Tästä syystä ympäristö- ja ilmastoyhteistyön saralla aiotaan toteuttaa vertailevaa tutkimusta edellytyksistä jäterikollisuuden estämiseksi ja torjumiseksi Pohjoismaissa.

Rikostorjunnan viranomaiset tekevät jatkuvaa pohjoismaista yhteistyötä ja erilaista vaihtoa maiden rajat ylittävistä rikollisuuksista, mukaan lukien ympäristörikollisuus. Yksi esimerkki on se, että Ruotsin poliisiviranomainen johtaa vuosina 2024–2025 Empact-yhteistyön (European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats) puitteissa ns. Operational Action -toimintaa, jonka tarkoituksena on syventää Pohjoismaiden välistä yhteistoimintaa käytöstä poistettujen ajoneuvojen ja ajoneuvon osien laittomien kuljetusten havaitsemiseksi ja estämiseksi. Toinen esimerkki on Itämeren valtioiden neuvoston (CBSS) alainen ENPRO-verkosto (Network of prosecutors on Environmental Crime in the Baltic Sea Region), johon kuuluu Itämeren ja Pohjanmeren alueen (North Sea Network of Prosecutors and Investigators) ympäristörikosten parissa työskenteleviä OSPAR-komission alaisuudessa yhdessä toimivia syyttäjiä ja tutkijoita ja jossa asianomaiset maat tekevät yhteistyötä selvittääkseen Pohjanmeren pilaantumista ja ryhtyäkseen sitä koskeviin oikeustoimiin MARPOL-sopimuksen nojalla.

Pohjoismaiden hallitukset katsovat, että suositus on näin ollen osittain toteutunut.

Valiokunnan näkemykset

Valiokunta panee kiinnostuneena merkille, että Ruotsi on puheenjohtajakaudellaan keskittynyt pohjoismaiseen yhteistyöhön sekä tiedon- ja kokemustenvaihtoon erityyppisen rikollisuuden osalta. Valiokunta korostaa erityisesti ympäristörikollisuuteen keskittymisen tärkeyttä, ja panee kiinnostuneena merkille vastauksessa esitelle otetun laittoman jätteidenkäsittelyn.

Valiokunta panee merkille, että pohjoismaista yhteistyötä tehdään jatkuvasti keskeisten viranomaisten välillä rajat ylittävän rikollisuuden, mukaan lukien ympäristörikollisuuden osalta, mutta katsoo huomattavasti laajemmalle yhteistyölle ja määrätietoisille panostuksille olevan potentiaalia esimerkiksi EU:n ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpanon, yritysten arvoketjuissa varmistettavien ihmisoikeuksien ja ympäristönsuojelun, tiedonjaon ja kokemustenvaihdon ym. yhteydessä.

Valiokunta korostaa, että Pohjoismaiden tulee olla kansainvälisen ympäristörikollisuuden vastaisten toimien edelläkävijä. Ympäristörikollisuus on yksi

maailman eniten voittoa tuottavista järjestäytyneen rikollisuuden muodoista, ja sillä on negatiivinen vaikutus sekä ympäristöön että ihmisiin. Siksi valiokunta katsoo, että Pohjoismaat voivat yhdessä tehdä paljon nykyistä enemmän, eikä näin ollen katso suositusta loppuun käsitellyksi, vaan odottaa *poliittista dialogia* pohjoismaisista kansainvälisen ympäristörikollisuuden vastaisista panostuksista.

Tórshavnissa 8. huhtikuuta 2024

Tove Elise Madland (A)

Karin Gaardsted (S)

Johan Andersson (S)

Åsa Karlsson (S)

André N. Skjelstad (V)

Anna Falkenberg (Sb)

Rebecka Le Moine (MP)

Bella Forsgrén (vihr.)

Heikki Autto (kok.)

Lene Westgaard-Halle (H)

Marianne Bigum (SF)

Lars Andersson (SD)

Staffan Eklöf (SD)

Himanshu Gulati (FrP)